

ВИКЛЮЧЕННЯ РФ З МІЖНАРОДНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ СПІЛЬНОТИ

Аналітичний огляд

Неспровоковане вторгнення РФ до України 24 лютого 2022 р. викликало потужну негативну реакцію світової спільноти. Наразі світ чітко розуміє, що примусова економічна ізоляція РФ є потужним важелем впливу на здатність агресора здійснювати ресурсне забезпечення воєнних дій в Україні. Задля обмеження цієї здатності проти РФ активно запроваджуються санкційні заходи, багато з яких стосуються транспортної сфери. Так, останнім часом у міжнародній транспортній сфері відбулась низка подій, які матимуть довготривалий синергетичний негативний вплив на здатність РФ підтримувати агресію проти України.

Зупинено співпрацю між ЄС, з одного боку, РФ та республікою Білорусь – з іншого, у програмах транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства (ENI CBC) та за програмою Interreg Baltic Sea region. Зупинено дію 8 програм співпраці з РФ із загальним обсягом фінансування 178 млн євро та двох програм з Республікою Білорусь на суму 257 млн євро. Крім того, участь зазначених країн у майбутніх програмах заморожено¹.

Міжнародна морська організація (International Maritime Organization, ІМО) підтвердила правосуб'єктність України як держави прапору, держави порту та морської держави із закликом забезпечити безпечну евакуацію суден, що перебувають у портах України².

Канада, Сполучене Королівство, Королівство Бельгія заборонили суднам РФ отримувати портові послуги. Відмовились від суднозаходів до російських портів компанії «Maersk», «СМА CGM» та «MSC», які є трьома найбільшими перевізниками контейнерів у світі: у 2021 р. їхня сумарна потужність склала 11,8 млн TEU^{3,4,5}.

Літакам, що зареєстровані в РФ, належать російським власникам або контролюються російською стороною, заборонено здійснювати зліт або посадку, а також польоти в авіаційному просторі країн ЄС, Сполученого Королівства, Швейцарської Конфедерації, Республіки Ісландія, Королівства Норвегія, Республіки Північна Македонія, Республіки Косово, США та Канади⁶.

Компаніям з ЄС заборонено продавати до РФ й надавати їй у лізинг літальні апарати, здійснювати поставки запасних частин до них, а також надавати послуги зі страхування та технічного обслуговування авіаційної техніки. Згодом про відмову продавати запасні частини до РФ та здійснювати технічне обслуговування літаків, що використовуються російськими компаніями, оголосила і компанія «The Boeing Company» (США)⁷.

¹Commission suspends cross-border cooperation and transnational cooperation with Russia and Belarus. URL: <https://tesim-enicbc.eu/news/commission-suspends-cross-border-cooperation-and-transnational-cooperation-with-russia-and-belarus/>

²IMO Extraordinary Council Session held to discuss the impacts on shipping and seafarers of the situation in the Black Sea and Sea of Azov. URL: <https://www.imo.org/en/MediaCentre/PressBriefings/pages/ECSSStatement.aspx>

³Мінтранс РФ рекомендує своїм суднам не заходити до портів Європи й Америки. URL: <https://gmk.center/ua/news/mintrans-rf-rekomenduie-svoim-sudam-ne-zahoditi-do-portiv-ievropi-j-ameriki/>

⁴Російські судна отримують відмови від заходів у порти – Мінінфраструктури. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/804930.html>

⁵10 Largest Container Shipping Companies in the World in 2022. URL: <https://www.marineinsight.com/know-more/10-largest-container-shipping-companies-in-the-world/>

⁶Ukraine invasion: EU shuts airspace to Russian planes. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60539303>

⁷Boeing, Airbus suspend parts for Russia. URL: <https://www.airport-technology.com/news/industry-news/boeing-airbus-suspend-parts-for-russia/>

Зупинено доставляння міжнародних відправлень до РФ світовими логістичними, поштовими та форвардинговими компаніями, зокрема американськими UPS та FedEx, німецькою Deutsche Post DHL, а також швейцарською Kuehne + Nagel AG, що зменшуватиме обсяги вантажних перевезень транспортним сектором РФ, насамперед контейнеризованих^{8,9}.

Припинено комунікації між залізничним оператором VR Group (Фінляндія) та ВАТ «Російські залізничні дороги», а також приймання вантажів від лізингових компаній і вантажовідправників РФ^{10,11}. Серед останніх АТ «ВТБ Лізінг», АТ «ВЕБ-лізінг», Державна Корпорація Розвитку «ВЕБ.РФ», АТ «ОХК «Уралхім»», ПАТ «Уралкалій», АТ «МХК Єврохім», ПАТ «Северсталь», ПАТ «Тольяттіазот», ТОВ «Томет». Для забезпечення можливості громадян Фінляндії та РФ повернутися до своїх країн зроблено виняток для прикордонних пасажирських перевезень.

Триває робота Міністерства інфраструктури України щодо позбавлення РФ членства в провідних міжнародних транспортних організаціях (транспорт і транспортна інфраструктура), зокрема Міжнародній асоціації мостів, тунелів і магістралей (International Bridge, Tunnel and Turnpike Association, IBTTA), Міжнародній асоціації повітряного транспорту (International Air Transport Association, IATA), Всесвітній туристичній організації ООН (World Tourism Organization, UNWTO), Міжнародному транспортному форумі (International Transport Forum, ITF), Міжнародному союзу залізниць (Union internationale des chemins de fer, UIC), Міжнародній організації цивільної авіації (International Civil Aviation Organization, ICAO), Європейській економічній комісії ООН (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE), Міжнародній раді аеропортів (Airports Council International Europe, ACI EUROPE). Представників РФ усунуто від роботи Дунайської комісії (ДК) до відновлення миру, територіальної цілісності та суверенітету України¹².

Запровадження світовою спільнотою санкцій проти РФ створює нові можливості для розвитку й трансформації транспортного сектору України навіть в умовах війни. Йдеться про залучення додаткових обсягів фінансування за міжнародними проектами, з яких виключено Росію, перспективи реалізації нових проектів у сфері транскордонної співпраці та створення підґрунтя для глибшої інтеграції вітчизняного транспортного сектору у світову транспортну систему в повоєнний період.

Національний інститут стратегічних досліджень

Березень 2022 р.

⁸UPS and FedEx halting shipments to Russia and Ukraine. URL: <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/ups-fedex-halting-shipments-russia-ukraine-2022-02-27/>

⁹Europe's Biggest Logistics Firms Halt Deliveries Into Russia. URL: <https://www.ttnews.com/articles/europes-biggest-logistics-firms-halt-deliveries-russia>

¹⁰VR Group's actions due to the Russian attack on Ukraine. URL: <https://www.vrgroup.fi/en/vrgroup/news/vr-groups-actions-due-to-russian-attack-on-ukraine--010320221735/>

¹¹Желдодороги Финляндии прекращают прием грузов лизинговых компаний и грузоотправителей из РФ. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/813399.html>

¹²Operational situation on the diplomatic front as of March 17, 7pm. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/operativna-obstanovka-na-diplomatichnomu-fronti-stanom-na-1900-17-bereznua>